



การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน
เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี

**Organizing Learning Activities Through Problem-Based Learning
Saving and Investment to Improve Financial Literacy Skills of Grade 8
Students in Large-Sized Schools in Uttaradit Province**

สหกิจ ขำมา¹, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Sahakit Khamma¹, Nattachet Pooncharoen²
^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Sahakit66@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 09 May 2025; Revised: 22 May 2025; Accepted: 29 May 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนรู้เรื่องการออมและการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี และ 2) พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าว การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 9 คน และครูผู้สอนสังคมศึกษา จำนวน 6 คน จาก 3 โรงเรียนในจังหวัดอุดรธานี ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี จำนวน 31 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก และ 2) คู่มือการจัดการเรียนรู้ เรื่อง "คนจะรวยช่วยไม่ได้" ผลการวิจัยพบว่า ครูถ่ายทอดความรู้ได้ถูกต้องแต่ขาดประสบการณ์การลงทุนจริง ทำให้นักเรียนขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม นักเรียนเข้าใจแนวคิดพื้นฐานแต่ประสบอุปสรรคในการนำไปใช้จริง เนื้อหาเหมาะสมแต่ควรปรับให้ทันสมัย สื่อการเรียนรู้อย่างวิดีโอ อินโฟกราฟิก และเกมได้รับความสนใจมากกว่าสื่อแบบเดิม วิธีสอนเน้นการบรรยายมากกว่าการปฏิบัติ ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง การประเมินผลใช้แบบทดสอบและใบงาน นักเรียนเสนอควรมีกิจกรรมจำลองการลงทุนเพิ่มเติม ผู้วิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยคู่มือ "คนจะรวยช่วยไม่ได้" ผลลัพธ์แสดงว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการออมและการลงทุนเพิ่มขึ้น ครูออกแบบกิจกรรมใช้สถานการณ์จำลองและปัญหากระตุ้นการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนการเงินผ่านการทำบัญชีรายรับรายจ่าย การตั้งเป้าหมายการออม และการวางแผนจำลองการลงทุน ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินพัฒนาครอบคลุม 3 ด้าน 1) ความรู้ทางการเงิน - นักเรียนเข้าใจหลักการออมและลงทุน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 2) พฤติกรรมทางการเงิน - นักเรียนวางแผนการเงินได้

อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสม 3) เจตคติทางการเงิน - นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออม การลงทุน และการวางแผนการเงินในอนาคต การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การออมและการลงทุน, ความฉลาดรู้ทางการเงิน, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมทางการเงิน, เจตคติทางการเงิน

Abstract

This study aimed to: 1) examine the current situation and problems of learning management on savings and investment to develop financial literacy skills among Grade 8 students in extra-large schools in Uttaradit Province, and 2) develop problem-based learning management on savings and investment to enhance financial literacy skills for the same target group. This qualitative research involved key informants including 9 Grade 8 students and 6 social studies teachers from 3 extra-large schools in Uttaradit Province, selected through purposive sampling. The target group comprised 31 Grade 8 students from Uttaradit Darunee School in the 2024 academic year. Research instruments included: 1) in-depth interview guidelines with descriptive data analysis, and 2) a learning management manual titled "Inevitable Wealth" to develop financial literacy skills regarding savings and investment. Findings revealed that teachers could convey knowledge accurately but lacked real investment experience, resulting in insufficient concrete examples for students. Students understood basic concepts of savings and investment but faced obstacles in practical application. While content was appropriate, it needed modernization. Learning media such as videos, infographics, and games attracted more interest than traditional media. Teaching methods emphasized lecturing over hands-on practice, affecting real-life knowledge application. Assessment methods included tests and worksheets, with students suggesting investment simulation activities to enhance financial literacy skills. The researcher developed problem-based learning management using the "Inevitable Wealth" manual. Results showed students demonstrated improved knowledge, understanding, and awareness of savings and investment importance. Teachers designed activities using simulated situations and problems to stimulate learning, enabling students to apply knowledge in financial planning through income-expense accounting, savings goal-setting, and investment simulation planning. This developed financial literacy skills across three dimensions: 1) Financial Knowledge - students understood savings and investment principles and could analyze information for rational decision-making; 2) Financial Behavior - students effectively planned their finances, demonstrating appropriate behavioral changes; and 3) Financial Attitude - students developed positive attitudes toward savings, investment, and future financial planning. Problem-based learning activities played crucial roles in promoting analytical thinking, collaboration, and experiential learning, serving as essential factors leading to comprehensive financial literacy skill development.

Keywords: Problem-Based Learning Activities, Saving and Investment, Financial Literacy, Financial Behavior, Investment Behavior

1. บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาหนี้สินครัวเรือนของประเทศไทยสูงขึ้นคิดเป็น 91 % ต่อจีดีพี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่อาจไม่สร้างรายได้ และพบว่า คนไทย 25.5 ล้านคน หรือ 38.2 % ของประชากรไทยมีหนี้โดยมูลค่าหนี้เฉลี่ย

อยู่ที่ 539,291 บาทต่อคน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อมีการเปรียบเทียบระหว่างหนี้สินกับรายได้ของครัวเรือนพบว่าอยู่ในจุดที่ใกล้เคียงกัน หากในอนาคตสัดส่วนของหนี้สินเพิ่มขึ้นจะทำให้การก่อหนี้เป็นการฉุดรั้งการบริโภคของครัวเรือนและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ แม้ว่ารายได้ของครัวเรือนจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะทางเศรษฐกิจ แต่ภาระหนี้สินที่สูงขึ้นจะเป็นปัจจัยที่ฉุดรั้งเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากครัวเรือนจำเป็นต้องนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปชำระหนี้เดิมที่มีอยู่ก่อนเดิมจึงทำให้ครัวเรือนไม่สามารถใช้จ่ายได้อย่างเต็มที่ หากมีการชำระหนี้จะส่งผลเสียหายต่อกลไกทางการเงินและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการสร้างความรู้ทางการเงินให้กับครัวเรือนเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการวางแผนทางการเงินจึงเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐที่ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในการวางแผนทางการเงินของตนเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนไม่ให้เกิดความเสียหายจนส่งผลกระทบต่อครอบครัวหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจจะนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในวงกว้าง

นอกจากจะมีความฉลาดรู้เรื่องเศรษฐกิจ (economic literacy) สิ่งที่เขาเข้ามาใกล้ตัวมนุษย์ทุกคนคือ ความฉลาดรู้ทางการเงิน (financial literacy) ซึ่งเป็นความรู้ที่ทุกคนพึงมีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนได้อย่างดีซึ่งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้ ความฉลาดรู้ทางการเงิน (financial literacy) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เอื้อต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีวิจารณญาณ รอบด้าน และมีประสิทธิผล อันนำไปสู่ความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและสังคมโดยรวม ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความฉลาดรู้ทางการเงินส่วนบุคคล และเจตคติในการบริหารจัดการการเงิน ซึ่งการส่งเสริมให้บุคคลมีความฉลาดรู้ทางการเงิน จำเป็นต้องดำเนินการโดยมุ่งให้บุคคลมีความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเงิน สามารถกำหนดเป้าหมายทางการเงิน และวางแผนดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวได้ รวมถึงการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการความท้าทายทางการเงินที่เกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจการพัฒนาร่วมหรือโออีซีดี (Organization for Economic Cooperation and Development - OECD) ได้ริเริ่มโครงการระหว่างประเทศ เมื่อ ค.ศ. 2003 โดยมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงการศึกษาเพื่อการเรียนรู้การเงิน และมีการจัดสอบวิชา “ความฉลาดรู้การเงิน” (OECD PISA financial literacy assessment of students) เพื่อประเมินความสามารถของเด็กอายุ 15 ปี ในการใช้ความรู้ทักษะและความสามารถในการตัดสินใจด้านการเงินในชีวิตจริง (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2562)

แม้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการเงิน โดยเป็นส่วนหนึ่งของสาระเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งมีรายวิชาเพิ่มเติมที่แต่ละสถานศึกษากำหนดขึ้น แต่ยังคงพบว่าการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการขาดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเลือกใช้วิธีสอนและรูปแบบการสอนที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความฉลาดรู้การเงิน อีกทั้งยังขาดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการความฉลาดรู้การเงิน และยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทางการเงินที่กำหนดไว้ได้ (ปริญทร์ ทองเผือก, 2561)

นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเน้นการสอนในเชิงทฤษฎีหรือแบบเน้นการบรรยาย จึงทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมโยงทฤษฎีเข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (กมลชนก สกนธวัฒน์, 2562)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ โดยเริ่มจากขั้นตอนการกำหนดปัญหาเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่างๆ ให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากแสวงหาความรู้และหาคำตอบ และมองเห็นปัญหาร่วมกัน จากนั้นเป็นขั้นตอนการทำความเข้าใจกับปัญหา ซึ่งผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ จนสามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้ ต่อมาเป็นขั้นตอนการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ขั้นตอนสังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะนำความรู้ที่ได้ศึกษามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายผล และขั้นตอนสุดท้ายเป็นการสรุปและประเมินค่าคำตอบผู้เรียนประเมินว่าข้อมูลที่หามาได้นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และร่วมกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหา (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2550) เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นบริบทสำหรับผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ Barrow & Tamblyn (กนก จันทรา, 2556) ได้อธิบายสอดคล้องกันว่าเป็นการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นจุดรวมหรือเป็นสิ่งกระตุ้นเพื่อประยุกต์ให้การแก้ปัญหาหรือการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการพัฒนาผู้เรียนในความสามารถด้านการแก้ปัญหา การเผชิญกับปัญหา เป็นโอกาสให้นักเรียนฝึกทักษะการแก้ปัญหา การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์และการตัดสินใจ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักว่าการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินเป็นเรื่องสำคัญที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญและควรส่งเสริมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เนื้อหาเรื่อง “การออมและการลงทุน” ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน จากการได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ของปัญหาที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกการค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีวิจารณญาณ ผ่านการได้ทำกิจกรรมในชั้นเรียนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกการวางแผนทางการเงินของตนเองทั้งการวางแผนการออม การตั้งเป้าหมายการออม การวางแผนการลงทุน การประเมินความเสี่ยงของการลงทุน และการคาดการณ์ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุน เพื่อทำให้นักเรียนได้ทดลองตัดสินใจทางการเงินด้วยตนเองก่อนที่จะต้องได้เผชิญหน้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์

2.2 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งครอบคลุม โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี โรงเรียนอุดรดิตถ์ และโรงเรียนพิชัย

กลุ่มที่ 2 ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา สาระเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ โรงเรียนอุดรดิตถ์ดรุณี โรงเรียนอุดรดิตถ์ และโรงเรียนพิชัย

3.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ จำนวน 31 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-Depth interview) ใช้แนวคำถามโดยตรงในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูผู้มีส่วนในการจัดการการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การออมและการลงทุน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามสัมภาษณ์ ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

คำถามในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผู้สอน

ด้านที่ 2 ผู้เรียน

ด้านที่ 3 เนื้อหา

ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 วิธีการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 6 การวัดผลและประเมินผล

3.2.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมที่ 1 ออมเงินให้ปัง

2) กิจกรรมที่ 2 ลงทุนให้เป็น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก(in-Depth interview) สรุปผลจากการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามกลุ่มข้อมูล ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านผู้สอน

2) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านผู้เรียน

3) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านเนื้อหา

4) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อการเรียนรู้

5) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้

6) สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้านการวัดผลและประเมินผล

3.3.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ประเมินทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของผู้เรียนหลังเสร็จสิ้นกระบวนการตามคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประเมินตามองค์ประกอบทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ออมเงินให้ปัง

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

1. สามารถคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายได้อย่างถูกต้อง

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

1. สามารถตัดสินใจในการจัดสรรเงินได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถเลือกวิธีการออมได้อย่างถูกต้อง
3. สามารถตั้งเป้าหมายการออมได้อย่างถูกต้อง

เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

1. เห็นความสำคัญของการวางแผนการออม

กิจกรรมที่ 2 ลงทุนให้เป็น

ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

1. วิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุนได้
2. สามารถกระจายความเสี่ยงของการลงทุนได้

พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

1. สามารถตัดสินใจในการลงทุนได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างเหมาะสม

เจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

1. เห็นความสำคัญของการวางแผนการลงทุน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามแนวทางของ Leonard (1989) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การถอดความข้อมูลจากเสียงบันทึกและบันทึกภาคสนาม การวิเคราะห์และสกัดประเด็นสำคัญ การจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะผู้ให้ข้อมูล การตีความเชิงลึก และการสังเคราะห์ข้อมูลแยกตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เห็นความหลากหลายของมุมมองอย่างเป็นระบบ หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์

ในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญของข้อมูลที่ได้และนำมาเขียนอธิบายผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งมีอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (IS) เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของข้อมูลที่ได้ เมื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการจำแนกข้อมูลที่ได้ในแต่ละประเภทตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ออกเป็น 2 วัตถุประสงค์หลักคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานีในประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านผู้สอน สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างถูกต้องและช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการออมและการลงทุนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้สอนยังขาดประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการลงทุน จึงทำให้ไม่สามารถยกตัวอย่างจากประสบการณ์ส่วนตัวมาแบ่งปันกับนักเรียนได้ ส่งผลให้นักเรียนขาดมุมมองที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ ผู้สอนควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยมุ่งเน้นแนวทางการออมและการลงทุนที่เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน รวมถึงให้ความสำคัญกับการสอนทักษะความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) อย่างละเอียดมากขึ้น แทนที่จะเน้นเพียงภาพรวม รวมทั้งมีการมุ่งเน้นส่งเสริมความรู้ทางการเงินผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การตั้งเป้าหมายการออม และการอภิปรายแนวทางการลงทุน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ อาทิ นักเรียนบางส่วนขาดพื้นฐานด้านการเงิน และข้อจำกัดของหลักสูตรที่ไม่สามารถเพิ่มเติมรายละเอียดเชิงลึกได้ตามความเหมาะสม



2. ด้านผู้เรียน เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมและการลงทุนควรมีความหลากหลายมากขึ้น โดยครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการออมเงินเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการสอนเกี่ยวกับการลงทุนในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังคงประสบปัญหาในการนำแนวคิดเรื่องการออมและการลงทุนไปใช้ในชีวิตจริง เนื่องจากปัจจัยด้านวินัยทางการเงิน รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองมีจำกัด และการมองว่าการลงทุนเป็นเรื่องที่ไกลตัว ทำให้แนวคิดดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยากต่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเข้าใจว่าการออมเป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างเสถียรภาพทางการเงิน และการลงทุนสามารถช่วยเพิ่มรายได้และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอนาคต อย่างไรก็ตาม นักเรียนตระหนักว่าการลงทุนต้องอาศัยเงินออมเป็นทุนเริ่มต้น ทำให้บางส่วนยังไม่สามารถเริ่มต้นลงทุนได้ ในขณะเดียวกัน มีนักเรียนบางคนที่เคยมีประสบการณ์การลงทุนในรูปแบบที่ง่าย เช่น การนำเงินออมไปซื้อสินค้ามาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เสริม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการนำแนวคิดการออมและการลงทุนไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน ด้านครูผู้สอนเห็นว่าการออมและการลงทุนมีความสำคัญในการสร้างเสถียรภาพทางการเงินของบุคคล การมีเงินสำรองไว้ใช้ในอนาคตรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น ดังนั้น ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการรายรับและรายจ่าย รวมถึงการวางแผนทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านสื่อการเรียนรู้ นักเรียนให้ความสนใจสื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น วิดีโอจาก YouTube และ TikTok เนื่องจากมีการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและมีตัวอย่างที่ชัดเจน ช่วยให้การเรียนรู้มีความสนุกสนานและไม่น่าเบื่อ อย่างไรก็ตาม สื่อการเรียนรู้ที่ต้องใช้อ่านจำนวนมาก เช่น หนังสือเรียน ถูกมองว่าน่าเบื่อและไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ ดังนั้น การใช้สื่อที่มีลักษณะเป็นวิดีโอ อินโฟกราฟิก เกม หรือสถานการณ์จำลอง จะสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการออมและการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนของครูผู้สอนพบว่ามีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยสื่อที่ใช้รวมถึง วิดีโอจาก YouTube อินโฟกราฟิก Google Forms Kahoot Quizizz PowerPoint Canva หนังสือเรียน ใบงาน แบบฝึกหัด และข่าวสารทางเศรษฐกิจ

5. ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงเน้นการบรรยายและการท่องจำเป็นหลัก ทำให้เนื้อหาดูห่างไกลจากชีวิตประจำวันของผู้เรียน อีกทั้งยังขาดความน่าสนใจและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง นักเรียนเสนอว่าหากมีการสอดแทรกกิจกรรมที่ช่วยให้สามารถลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับการออมและการลงทุนได้ดีขึ้น รวมถึงควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ผู้สอนได้มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจเรื่องการออมและการลงทุนผ่านกิจกรรมในชั้นเรียนที่หลากหลาย อาทิ การบรรยาย การอภิปราย กิจกรรมกลุ่ม และการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น PowerPoint วิดีโอ และหนังสือเรียน รวมถึงมี



การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนการใช้กรณีศึกษาจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมและการลงทุน

6. ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนได้ใช้การวัดผลและประเมินผลผ่านแบบทดสอบแบบฝึกหัด ใบงาน และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการออมและการลงทุนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เช่น การจำลองการลงทุนในห้องเรียน เพื่อให้สามารถฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน และการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ครูผู้สอน พบว่าการวัดผลและประเมินผลในปัจจุบันดำเนินการผ่านการใช้แบบทดสอบ การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย กรณีศึกษาตัวอย่างเกี่ยวกับการออมและการลงทุน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะทำกิจกรรม เพื่อประเมินความรู้เกี่ยวกับการออม การลงทุน และส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

2. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรธานี

จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งประเมินตามองค์ประกอบทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ของธนาคารแห่งประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ออมเงินให้ปัง

ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการออม ประเภทของการออม การวางแผนการออมในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี การวิเคราะห์ปัญหาการออมของสังคมไทย และการนำเสนอเป้าหมายการออมที่เหมาะสมของตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจในทักษะทางการเงินที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่ดีขึ้น จากการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และวางแผนการออมเงินของตนเองจากเงินค่าขนมหรือรายได้ที่ตนเองได้รับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่านักเรียนบางคนได้นำความรู้ที่ได้รับจากทำกิจกรรมในชั้นเรียนไปปรับใช้จริง เช่น การตั้งเป้าหมายการออม และสร้างวินัยในการออมของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเงินที่ดี

ด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการออม โดยแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการออมเงิน นักเรียนมีความภาคภูมิใจในการวางแผนการใช้จ่ายและออมเงินได้ด้วยตนเอง รวมถึงการให้



ความสำคัญกับการออม กิจกรรมในชั้นเรียนช่วยให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อการออมซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินที่เกิดจากการส่งเสริมทัศนคติทางการเงินเชิงบวก

กิจกรรมที่ 2 ลงทุนให้เป็น

ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)

นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และประเภทของการลงทุน สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนของการลงทุนในแผนการลงทุนของกลุ่มตนเองได้ รวมถึงสามารถเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย ของการลงทุนที่ตนเองเลือกลงทุนได้โดยใช้ข้อมูลของโจทย์ปัญหาและข้อมูลสถานการณ์ของเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกแนวทางการลงทุนที่เหมาะสมได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความรู้ทางการเงินอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง

ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior)

นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมทางการเงิน จากการได้ลงมือทำแผนจำลองการลงทุนจากการได้ทำกิจกรรมตามกระบวนการ PBL โดยมีการเลือกวิธีการลงทุน ไปจนถึงการคาดการณ์ผลตอบแทนและความเสี่ยง และมีการนำเสนอแผนจำลองการลงทุน ซึ่งสะท้อนถึงทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนยังมีพฤติกรรมในการทำงานกลุ่มการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

ด้านเจตคติทางการเงิน (Financial Attitude)

นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการบริหารจัดการเงินจากการได้ทำแผนจำลองการลงทุน โดยมีความสนใจในการเรียนรู้เรื่องการลงทุนมากขึ้นจากการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน มีเจตคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการลงทุน ระหว่างการนำเสนอแผนจำลองการลงทุน นักเรียนได้แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการหรือวางแผนเป้าหมายชีวิตทางการเงินในอนาคตของตนเอง และพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานได้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการวางแผนการลงทุนได้เป็นอย่างดี

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง การออมและการลงทุน เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จังหวัดอุดรดิตถ์ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษามี 6 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างถูกต้องโดยมุ่งเน้นแนวทางการออมและการลงทุนผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน แต่ผู้เรียนยังคงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการออมและการลงทุนควรมีความหลากหลายมากขึ้น

โดยครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงนักเรียนให้ความสนใจต่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ขณะที่วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างเน้นการบรรยายและการท่องจำเป็นหลักจึงทำให้ขาดความน่าสนใจและการวัดผลและประเมินผลยังคงใช้การทำแบบทดสอบ แบบฝึกหัด ใบงาน และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ด้านสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษา มี 6 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าครูผู้สอนขาดประสบการณ์จริงเกี่ยวกับการลงทุน จึงทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังนักเรียนได้อย่างชัดเจน และไม่ควรมุ่งเน้นการสอนเนื้อหาการออมเงินเพียงอย่างเดียว แต่ควรมีการสอนเกี่ยวกับการลงทุนในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจในปัจจุบัน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนถูกมองว่าน่าเบื่อและไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ รวมไปถึงวิธีการสอนยังเน้นไปที่การบรรยายไม่มีการสอนเกี่ยวกับการวางแผนการออมและการลงทุนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงทำให้ไม่น่าสนใจและไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ซึ่งสอดคล้องกับ วริษา กิมสวัสดิ์ (2563) ซึ่งได้ทำการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนการลงทุนที่เหมาะสม สำหรับเด็กอายุ 7-17 ปี โดยสรุปผลออกมาได้ 4 ด้าน คือ 1) ทักษะคิดต่อการลงทุน พบว่า เด็กอายุ 7 - 17 ปีที่มีความเห็นว่าการลงทุนไม่มีความจำเป็น เนื่องจากมีเงินที่ผู้ปกครองให้ใช้อยู่แล้วและคิดว่าตัวเองยังเด็กเกินไปที่จะลงทุน 2) ความรู้ด้านการลงทุน พบว่า มีทั้งผู้มีความรู้ด้านการลงทุนและผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านการลงทุน ซึ่งผู้ไม่มีความรู้ด้านการลงทุนเนื่องจากไม่เคยศึกษาด้านการลงทุน 3) การเริ่มรู้จักการลงทุน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มรู้จักการลงทุน และ 4) สถานที่และรูปแบบในการเรียนการสอนการลงทุน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในด้านสถานที่สำหรับการเรียนการสอนการลงทุนที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็ก ได้แก่ โรงเรียน รองลงมาคือบ้าน ถัดมาคือเรียนนอกบ้านหรือนอกโรงเรียนและอันดับสุดท้ายคือเรียนทางออนไลน์ แต่ในส่วนของรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม กลับไม่มีความสอดคล้องกัน เนื่องจาก ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างคือ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบรรยายและมีทฤษฎีประกอบ รองลงมาคือรูปแบบการเรียนการสอนแบบกิจกรรมลงมือปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับที่เสนอว่ารูปแบบการเรียนการสอนการลงทุนที่เป็นการเรียนการสอนโดยการเรียนผ่านการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเอง การให้ได้ทดลองทั้งผิดและถูกทำให้เกิดประสบการณ์โดยตรง เพื่อค้นหาความรู้หรือข้อเท็จจริง

ผลการดำเนินการผ่านการทำกิจกรรมตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “คนจะรวยช่วยไม่ได้” เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน เรื่อง การออมและการลงทุน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบของทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านเจตคติทางการเงิน พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ทั้งในมิติของความรู้ พฤติกรรม และเจตคติอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านความรู้ทางการเงิน นักเรียนสามารถเข้าใจหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการออม การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนจาก

การลงทุนได้อย่างมีเหตุผล ในด้านพฤติกรรมทางการเงิน นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการวางแผนทางการเงินมากขึ้น ขณะที่ด้านเจตคติ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการออมและการลงทุนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนการใช้จ่าย การออมเงินด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถออกแบบและนำเสนอแผนจำลองการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการเงินในบริบทชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้อง กับรุ่งตะวัน แซ่พั้ว (2560) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการออมและการลงทุนของ Generation X ในเขตกรุงเทพมหานคร และดำเนินการสรุปผลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพฤติกรรมของการออมและการลงทุนไว้ว่า ด้านพฤติกรรมการออมของ Generation X ส่วนใหญ่เลือกออมเงินผ่านช่องทางเงินฝากธนาคารเป็นอันดับแรก รองลงมาคือกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนประกันสังคม และด้านพฤติกรรมการลงทุน พบว่า Generation X ส่วนใหญ่เลือกลงทุนในกองทุนรวมเป็นลำดับแรก รองลงมาคือหุ้นสามัญ และอสังหาริมทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้จ่ายยามเกษียณ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะลังเลในการตัดสินใจลงทุน โดยมีความกลัวที่จะตัดสินใจผิดพลาด (Regret Aversion Bias) ส่งผลให้มีเพียงส่วนน้อยที่กล้าตัดขาดทุน (Cut Loss) อย่างสม่ำเสมอ และมักเลือกถือสินทรัพย์ที่ขาดทุนต่อไป แม้จะไม่มีแนวโน้มฟื้นตัว ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่ม Generation X มีทัศนคติแบบยอมรับความเสี่ยงในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดความมั่นใจในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.1.1 ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางการเงินตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

6.1.2 ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารหรือองค์กรที่ส่งเสริมความรู้ทางการเงิน เพื่อนำผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่นักเรียน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน

6.2.2 ศึกษาปัจจัยด้านสื่อการเรียนรู้ ทักษะของครู หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้หรือไม่

6.2.3 ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่เหมาะสมกับเนื้อหา เรื่อง การออมและการลงทุนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2



6.2.4 ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการลงทุนอย่างเป็นรูปธรรม

6.2.5 นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการออมหรือการลงทุนมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดทักษะและความรู้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรา. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- กมลชนก สกลธวัณน์. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบฉลากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2562, มกราคม 20). ความฉลาดรู้การเงิน. *เดลินิวส์*, 25.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565. ธปท.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). สถานการณ์หนี้ครัวเรือนไทย. BOT. <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-67-2/2567-info-debt-situation.html>
- รุ่งตะวัน แซ่พัว. (2561). การศึกษาพฤติกรรมการออมและการลงทุนของ Generation X ในเขตกรุงเทพมหานคร [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- วิรัช กิมสวัสดิ์. (2563). รูปแบบการเรียนการสอนการลงทุนที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 7-17 ปี [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล].
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้. (2550). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.